

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21
ผู้วิจัย	สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ วัฒนาร
กรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556
คำสำคัญ	การจัดประสบการณ์วิชาชีพ คุณลักษณะครู ศตวรรษที่ 21

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการวิจัยเอกสารใน ขั้นตอนที่ 1 คือ ศึกษาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 และกระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อนำมาเป็นสารสนเทศสำคัญประกอบการตัดสินใจในการยกย่องรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อ

ส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในเบื้องต้นดำเนินการประเมินความเหมาะสมและความครอบคลุมด้านกรอบแนวคิด ทฤษฎี และคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม และการสัมภาษณ์ กับนโยบายในการบริหารจัดการและการพัฒนาวิชาชีพครูของไทย จากนั้น นำร่างรูปแบบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำไปให้คณาจารย์สังกัดครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู จาก 6 มหาวิทยาลัย ในจังหวัดเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 320 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G* Power เวอร์ชัน 3.1.5 กำหนดค่า effect size เท่ากับ 0.30 ค่าความคลาดเคลื่อน (α) เท่ากับ 0.05 และค่า power เท่ากับ 0.95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 122 คน แต่เพื่อเป็นการเพิ่มอัตราการตอบกลับ และป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง จึงส่งแบบสอบถามไปจำนวน 150 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของ

แบบสอบถามมีจำนวน 89 ฉบับ จาก 122 คิดเป็นร้อยละ 72.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้กิจกรรมปฐมนิเทศในรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู ในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยไปทดลอง ใช้กับนิสิตชั้นปีที่ 5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่จะออกฝึกสอน ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 160 คน กิจกรรมที่นำมาทดลองใช้ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้ กระบวนการตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ผลการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสังเคราะห์เนื้อหาจาก ผลงานการเข้าร่วมกิจกรรม การสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) ทุกกิจกรรม และการเขียนอิสระ (Free writing) ซึ่งเป็นการให้นิสิตได้ประเมินสะท้อนสิ่งที่นิสิตได้เรียนรู้ตลอดการเข้าร่วมกิจกรรม ตามโครงการ ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความสามารถในสาขาวิชา ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในเนื้อหาวิชา 2) มีเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย 3) มีทักษะการคำนวณ 4) มีความสามารถในการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 5) รู้จักและเข้าใจผู้เรียน 6) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอน กิจกรรม และการประเมินผล ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตนและเห็นคุณค่าวิชาชีพครู ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะย่อย คือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 2) มีสัมพันธที่ดี ระหว่างบุคคล ทำงานเป็นทีมได้ 3) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ 5) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 6) เป็นผู้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ 7) ปฏิบัติตามนโยบาย ของหน่วยงาน และด้านที่ 3 ด้านสังคม พหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความสามารถด้านการใช้ภาษา/ การสื่อสาร 2) เป็นผู้เลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม 3) เป็นผู้รอบรู้ เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทันสมัยทันเหตุการณ์ 4) มีความคิด และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีความสามารถในการ บริหารจัดการ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมาของรูปแบบ แนวคิดทฤษฎี พื้นฐาน หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ และการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริม คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในองค์ประกอบด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริม คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ขั้นตอน เป้าหมาย โครงการ/กิจกรรม

และการประเมินผล ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ให้กับนิสิตในแต่ละชั้นปี มีดังนี้ ชั้นปีที่ 1) รู้จักวิชาชีพครอบคลุมด้าน Professional Knowledge (PK) ชั้นปีที่ 2 ส่งเสริมทักษะวิชาการและวิชาชีพ School Experience 1 (SE1) ชั้นปีที่ 3 สะท้อนประสบการณ์วิชาชีพ School Experience 2 (SE2) ชั้นปีที่ 4 เรียนรู้บทบาทครูจากการปฏิบัติ Field Experience (FE) ชั้นปีที่ 5 เสริมความพร้อมวิชาการ และปลูกจิตวิญญาณความเป็นครู Professional Preparation (PP) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ 8 คน ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($Md. = 4.54$) สำหรับการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยคณาจารย์สังกัดคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการประเมินพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35, S.D. = 0.71$)

3. ผลการทดลองใช้กิจกรรมปฐมนิเทศในรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยกิจกรรมส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้กระบวนการตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ มีความมั่นใจ ตระหนักในบทบาทของครู ก่อนที่นิสิตจะออกไปฝึกประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการปฏิบัติตนและเห็นคุณค่าวิชาชีพครู ประเมินผลด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการที่นิสิตสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) และการเขียนอิสระ (Free Writing) ข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการทดลองใช้กิจกรรมพบว่ากิจกรรมส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้กระบวนการตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สามารถนำมาใช้ในกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านจิตใจให้กับนิสิตได้ นิสิตเกิดความตระหนักในบทบาทการเป็นครูดี เมื่อจิตวิญญาณความเป็นครูถูกปลูกกระตุ้น จะพบว่า ความมุ่งมั่นและปณิธานที่จะออกไปเป็นครูที่ดีของนิสิตจะเกิดขึ้น

Title	THE DEVELOPMENT OF TEACHING PROFESSION EXPERIENCE MODEL FOR ENHANCING THE REQUIRED CHARACTERISTICS OF TEACHER IN THE 21 ST CENTURY
Author	Suphornthip Thanaphatchottiwat
Advisor	Assistant Professor Amornrat Wattanatorn, Ph.D.
Co - Advisor	Associate Professor Teamjan Parnichparinchai, Ph.D. Assistant Professor Pakorn Prajanban, Ph.D.
Academic Paper	Thesis Ph.D. in Curriculum and Instruction, Naresuan University, 2013
Keywords	Teaching Profession Experience, Characteristics of Teacher, 21 st Century

ABSTRACT

The research aimed at developing a teaching profession experience model for enhancing the required characteristics of teacher in the 21st Century. The research was conducted through research and development methodology which consisted of three steps as follows: The first step was a documentary research aimed to synthesis the required characteristics of teacher in the 21st Century and the practicum process of Teacher Education. The information from the first step was used as a guideline for drafting the teaching profession experience model for enhancing the required characteristics of teacher in the 21st Century. The first draft of the model was evaluated the feasibility and the related of theory, concept, and required characteristics of teacher in the 21st Century by the three experts in the field of Teacher Education in Thailand. The instruments for data collection were questionnaire and interview for additional information. The second step was constructing model and verifying model quality by two groups of specialists; the first group consisted of eight specialists who fully with experience on administration in Faculty of Education and practicum process management for student teachers in universities. The model was evaluated the suitability by 8 specialists, questionnaire was used for data collecting. Then, the model was re-

evaluated by the second group which consisted of 320 instructors who have responsible for teaching profession experience arrangement of six universities located in the lower northern provinces of Thailand. G* Power program version 3.1.5 was employed for computing the sample size with effect size = 0.30, alpha = 0.05, and power = 0.95., the sample size was 122 persons. But in this study, 150 questionnaires were sent in order to increase the ratio of the return respondents and to prevent information lost while collecting data. The 89 questionnaires were returned, and it was computed as equal 72.95% from the sample size. Statistics for data analysis were Means, Standard deviation (S.D.) and content analysis was also used for qualitative data. The third step was the implementation, one activity in the model was applied to be used in order to prepare the 5th year student teaches of Faculty of Education, Naresuan University before they getting into the field experience in academic year 2013. The objective of the activity focused on enhancing the second dimension of required characteristics of teacher in the 21st that concerning with performance and recognition in the values of teaching profession. Content analysis was mainly used for qualitative data from the reflective self assessment, reflection what they have learnt from each activities, the reflection through free writing. The results from the study revealed as follows:

1. the result of synthesis the required characteristics of teacher in the 21st Century and the practicum process of Teacher Education, the study found that there were three dimensions of required characteristics of teacher in the 21st . The first dimension was competence in the disciplines, and it consisted of 6 characteristics under this dimension; having with knowledge and expertise in subject content; having various of teaching techniques; having numeracy skill; having various techniques of measurement and evaluation; having good understanding about students; and having ability to develop curriculum, lesson plans and evaluations corresponding to the difference between the students. The second dimension was performance and recognition the values of teaching profession; consisted of seven characteristics, being as a good role model for students, having inter personnel relationship and team working; maintaining moral and code of ethics; being a learning person and pursuing to learn; recognizing in teaching profession; having academic leadership; following the rules and

regulations of an organization. The third dimension was live in multicultural societies, this dimension also consisted of five characteristics; having language ability and communicative skill; having ability to select an appropriate technology usage; having an intellectually for the rapid change; being a good thinker for creatively problem solving; having ability on management.

2. the teaching profession experience model for enhancing the required characteristics of teacher in the 21st Century comprises of five elements, including background of the model, the fundamental of theories and concepts, rational of model, objectives, and the process of teaching profession experience for enhancing the required characteristics of teacher in the 21st Century. Within the process of teaching profession experience also consisted of five steps, and each steps has difference level of complication on professional experience. The 1st year is Professional Knowledge (PK), the 2nd year is School Experience 1 (SE1), the 3rd year is School Experience 2 (SE2), the 4th year is Field Experience (FE), the 5th year is Professional Preparation (PP). The result of model evaluation on suitability from eight specialists revealed in the highest level in overall (Md. = 4.54). Moreover, the suitability evaluation result from instructors found that the suitability in overall was rated in high level ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.71).

3. The result from the implementation of an activity from the model was used for enhancing the second dimension; performance and recognition in the values of teaching profession. The activity was applied into the orientation project for student teachers of academic year 2013 prior the field experience will start. The objective of the project was to prepare mentally confident and aware of good teacher roles. So, the contemplative education concept was used as techniques through activity to evoke student teacher's spirit on teaching profession, and awareness of roles as a teacher. The data from self-reflection of each activity was use as data collecting; reflection from assigned task and free writing, and content analysis was applied for those qualitative data. The result found that the activities can be used for increase the degree of readiness of mind; student teachers have more awareness of being good teachers, they recognized in teaching profession. So, when their spirit was evoked, the strong expectation for being good teachers will be emerged.